

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2369

av Désirée Pethrus (KD)

Nationella riktlinjer för ungdomsmottagningar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för att snarast få fram nationella riktlinjer för ungdomsmottagningar för att uppnå ökad tillgänglighet, kompetens och kapacitet att möta behoven hos såväl unga flickor som unga pojkar.

Motivering

Alliansregeringen inrättade under Göran Hägglunds ledning av Socialdepartementet ungdomsmottagningen på nätet UMO.se, vilket har inneburit en kraftigt ökad tillgänglighet, men en webbaserad ungdomsmottagning kan enbart utgöra ett komplement till fysiska mottagningar, inte ersätta dem.

Möjligheten att få information och tillgång till preventivmedel för att ha säkert sex får inte vara beroende av bostadsort, men den dystra sanningen är att så ofta är fallet. Enligt tillgängliga data finns enbart ca 270 ungdomsmottagningar runt om i landets 290 kommuner. Då flera stora kommuner har mer än en mottagning finns åtskilliga kommuner där det helt saknas ungdomsmottagning. Socialstyrelsen har i en rapport visat att resurserna, kompetensen och tillgängligheten varierar mellan mottagningarna, vilket gör att det inte finns någon garanti för att den som är i behov av hjälp får det. Det är viktigt att samhället erbjuder ungdomar kunskap och stöd i sex och samlevnad som ett komplement till det viktiga stöd som föräldrarna är. Stödet från vuxenvärlden är viktigt både för att stärka ungdomar i frågor om den kroppsliga integriteten och för att förebygga oönskade graviditeter och sexuellt överförbara sjukdomar.

I Socialstyrelsens omfattande rapport Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013 ges en helhetsbild av välfärden hos barn och unga och den belyser såväl hälsa som sociala förhållanden samt verksamheter inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Den beskriver och analyserar utvecklingen över tid samt uppmärksammar framtida utmaningar och strategier. Där framgår såväl betydelsen av ungdomsmottagningar som första linjens hälso- och sjukvård för barn och unga och den avsaknad av nationella riktlinjer som skapar osäkerhet kring vilken vård mottagningarna kan erbjuda. För att erbjuda alla ungdomar möjlighet att besöka en ungdomsmottagning måste gemensamma riktlinjer tas fram som är anpassade efter ungdomarnas behov. Det handlar om att ungdomsmottagningarna ska ha öppettider såväl på helger som under sommaren. Det kräver också vägledning för homosexuella, bisexuella och transpersoner och de som är osäkra i sin könsidentitet eller sin sexuella läggning och för de ungdomar som växer upp i familjer där våld, missbruk eller hedersproblematik förekommer. Därtill är det angeläget att personalen på ungdomsmottagningarna bejakar både tjejer och killar. Idag är personalen huvudsakligen utbildad för att möta unga tjejer. De flesta mottagningar har en gynekolog men ingen androlog eller läkare. Unga killar får därmed inte samma möjlighet till hjälp som tjejer. Bristen på kompetens rörande killar påverkar inte bara killarna utan även tjejer som kan smittas av könssjukdomar och som inte sällan tar på sig ansvaret för en oplanerad graviditet. Ungdomsmottagningarnas preventivmedelsrådgivning är främst riktad till tjejer, vilket i många fall leder till att tjejen i ett förhållande tar på sig det preventiva ansvaret. Vi anser att det borde vara obligatoriskt för ungdomsmottagningarnas personal att gå en andrologikurs där de lär sig att undersöka unga killar, möta deras frågor om kroppen och ge dem preventivmedelsrådgivning.

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2012 i uppdrag att göra en kartläggning av ungdomsmottagningarnas verksamhet. I återslagrapporteringen konstaterade Socialstyrelsen att tillgängligheten varierar under året. Många ungdomsmottagningar har begränsade öppettider under sommaren eller håller helt stängt. Enligt Socialstyrelsens kartläggning har två tredjedelar av mottagningarna minskade öppettider under sommaren. Det finns även de som har helt stängt under delar av sommaren. Normalt sett har mottagningarna öppet på vardagar, dock finns det mottagningar som på försök har haft helgöppet i syfte att öka tillgängligheten. Enligt Socialstyrelsen har majoriteten av ungdomsmottagningarna öppet 25–40 timmar i veckan, men ett fåtal har endast öppet upp till 8 timmar i veckan.

Behovet av nationell styrning av ungdomsmottagningarna har påpekats av flera statliga utredare och myndigheter, bland annat av Anders Milton när han såg över det förebyggande arbetet mot oönskade graviditeter, av Folkhälsoinstitutet i sin rapport om sexuell och reproduktiv hälsa som presenterades för något år sedan och senast av Socialstyrelsen i ovan nämnda rapport. Det finns därmed en tydlig grund för att ta nästa steg på nationell nivå för utveckling av ungdomsmottagningarna. Detta bör ges regeringen till känna.

Désirée Pethrus (KD)